

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

دانشکده پرستاری و مامایی

بررسی تاثیر آموزش همتا بر خود کارآمدی و کیفیت زندگی بیماران دیابتی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در پرستاری داخلی - جراحی

استاد راهنما : دریادخت مسرور رودسری

استاد مشاور : دکتر شکوه ورعی

استاد مشاور آمار: حمید حقانی

نگارش: محمد خواصی

تیر ماه ۱۳۹۹

چکیده:

زمینه: دیابت بیماری متابولیکی است که تظاهر اصلی آن هیپرگلیسمی مزمن است و در نهایت منجر به بروز عوارض دیررس و آسیب به ارگان های مختلف بدن می شود، آموزش در زمینه دیابت به عموم مردم و بخصوص بیماران دیابتی امری ضروری است. در این بین یکی از انواع آموزش به بیماران، آموزش همتا^۱ می باشد که در تسهیل نمودن و پیشرفت بهداشت و ایجاد محیطی برای یادگیری تاثیر بسیار دارد. از طرفی دیابت موقعیت مزمنی است که نیازمند پایش روزانه قند خون، تزریق های مکرر، دیدار مداوم با پرسنل درمانی، برنامه دقیق ورزشی و غذایی برای کنترل رضایتمندانه است، بنابراین توجه به ابعاد روانشناختی بیماران و به ویژه ابعاد خودکارآمدی آنان، می تواند در روند درمان این بیماران بسیار مهم و موثر قلمداد شود. امروزه توجه به مسائل عینی و ذهنی در مورد احساس "خوب بودن" اهمیت زیادی پیدا کرده است. واژه طول عمر و درمان در کنار کیفیت زندگی قرار گرفته و باید به همان اندازه که به آن اهمیت داده می شود به کیفیت زندگی نیز توجه گردد.

روش پژوهش: در این مطالعه تجربی، ۷۰ بیمار دیابتی نوع دو که دارای ویژگی های شرکت در پژوهش بودند، در بخش انستیتو غدد بیمارستان فیروزگر با نمونه گیری آسان وارد مطالعه شدند. تخصیص بیماران به دو گروه به روش تخصیص تصادفی بلوکی انجام شد. ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک و بیماری، پرسشنامه کیفیت زندگی بیماران دیابتی (QOL) و پرسشنامه خودکارآمدی بیماران دیابتی نوع دو (DMSES) بود. پژوهش طی سه مرحله کلی انجام شد. در مرحله اول (قبل از مداخله) همتایان توسط پژوهشگر طی سه جلسه آموزش دیدند. در مرحله دوم (مداخله) خودکارآمدی و کیفیت زندگی بیماران قبل از آموزش سنجیده شد، سپس بیماران گروه مداخله توسط همتایان طی دو جلسه آموزش دیدند. بیماران گروه کنترل نیز آموزش روتین بخش را دریافت نمودند و در مرحله سوم دو ماه بعد خودکارآمدی و کیفیت زندگی بیماران گروه مداخله و

---

^۱ Peer Education

کنترل سنجیده شد. در آخر، اطلاعات جمع آوری شده با کمک نرم افزار IBM SPSS Statistics نسخه ۱۹ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: یافته های پژوهش بیانگر آن بود که میانگین نمره خود کارآمدی در هر دو گروه قبل از آموزش همتا اختلاف آماری معنی داری را نشان نمی دهد. پس از دادن آموزش به گروه مداخله میانگین نمره خود کارآمدی به طور معنی داری در مقایسه با گروه کنترل افزایش یافت ($p < 0/001$). هم چنین بین میانگین نمره کیفیت زندگی بیماران دیابتی در گروه مداخله در مقایسه با گروه کنترل اختلاف آماری معنی داری دیده شد ($p < 0/001$). میانگین امتیاز خود کارآمدی بیماران هر دو گروه در پنج روز و چهار هفته بعد از عمل نیز اختلاف آماری معنی داری را نشان داد ($p < 0/001$).

نتیجه گیری:

با توجه به یافته های این پژوهش به نظر می رسد، آموزش همتا برای بیماران دیابتی، عملی و امکان پذیر بوده و با ارتقا خود کارآمدی و کیفیت زندگی این بیماران همراه است. آموزش در زمینه دیابت به بیماران توسط فردی شبیه خودشان بصورت ساده می تواند خود کارآمدی و کیفیت زندگی را در آنها ارتقاء ببخشد. در نتیجه کنترل بهتر قند خون، کاهش عوارض دیابت، کاهش هزینه های بیمارستانی را در بیماران دیابتی به همراه داشته باشد.

واژه های کلیدی: آموزش همتا، کیفیت زندگی، خود کارآمدی، دیابت نوع دو

Tehran University of Medical Sciences

Nursing and Midwifery faculty

Thesis title:

Effects of peer education on self-efficacy and quality of life in diabetic patients

Under supervision of:

Daryadokht Masrur Rudsari

A thesis submitted to the Graduate Studies Office in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in medical -surgical nursing

By: Mohammad Khavasi

July ۲۰۱۴

Abstract:

Background: Diabetes is a metabolic disease with the major manifestation of chronic hyperglycemia. This disorder eventually leads to late onset complications and various organs damage. Education of diabetic patients about diabetes management and complications seems crucial. Peer education as an effective method in expedition, advancement and providing a ground work for patients learning is one of different methods of education. Diabetes is a chronic situation which needs daily check up of blood sugar, repeated drug injections, repeated visits of patient care team, accurate programs for exercise and diets for satisfying control. Hence, paying attention to psychological effects of disease, particularly self-efficacy seems to be very important and effective in treatment procedure. Now a day, paying attention to objective and subjective matters about feeling of “goodness” is so importance. Terms “longevity” and “treatment” have come versus “quality of life”, and we should pay attention to the quality of life as much as longevity and treatment.

Method: In this clinical trial study, 70 patients with type 2 diabetes were included in the study. Easy sampling was performed by easy access sampling method in glands institute of Firouzgar hospital. Patients were divided into two groups of case and control based on block randomization method. Data of all patients were collected with demographic and disease information questionnaires, diabetic patient quality of life (QOL) questionnaire and type 2 diabetic patients self-efficacy questionnaire (DMSES). Study was carried out by three original steps. In first step (before intervention), peers were trained and instructed by researcher during

three sessions. In second step (intervention), first of all, self-efficacy and life quality of patients were assessed before training, then patients in intervention group were trained and instructed by their peers in two sessions. Patients of control group were received routine trainings. In third step, patient's self-efficacy and quality of life in both groups were assessed after two months of study. Finally collected data was analyzed by IBM SPSS statistics software Version. 19.

Results: The results of study revealed that mean score of self-efficacy in both groups didn't show any statistically significant difference between groups before peer educating. Mean score of self-efficacy in intervention group statistically had significant differences in comparison with the control group after peer educating ($p < .001$). There was also a statistically significant difference in mean score of diabetic patients quality of life between intervention and control groups ($p < .001$). Likewise, after five days and four weeks of operation, there was a significant statistical difference in patients mean score of self-efficacy between both groups ($p < .001$).

Conclusion: According to the results of this study, it seems that peer education in diabetic patients is feasible and causes improvement of self-efficacy and quality of life in these patients. Education of patients by similarly affected patients easily improves their self-efficacy and quality of life. As a result of better controlling of blood sugar, complications and hospital costs related to diabetes will decrease.

Key words: peer education, quality of life, self-efficacy, type 2 diabetes.